

Ortsanalys för Gamleby

Innehåll

1.	Bakgrund.....	3
1.1.	Vad är en ortsanalys?	3
1.2.	Ny översiktsplan för Västerviks kommun	3
1.3.	Planeringsförutsättningar	4
1.3.1.	Nuvarande ÖP	4
1.3.2.	Detaljplaner	6
1.4.	Andra utvecklingsprojekt och tidigare insatser	7
1.4.1.	Infrastruktur	7
1.4.2.	Byggnation	7
1.4.3.	Rekreation.....	7
1.4.4.	Natur	7
1.5.	Medskick från dialogarbete 2010	7
1.6.	Medskick från dialogarbete 2025	8
2.	Nuläge för orten.....	8
2.1.	Geografiskt läge	8
2.2.	Befolkning och bebyggelse	9
2.2.1.	Befolkningsutveckling	9
2.2.2.	Åldersfördelning.....	10
2.2.3.	Socioekonomiskt läge	10
2.2.4.	Lediga tomter.....	11
2.2.5.	Bebyggelseutveckling.....	11
2.2.6.	Markägoförhållanden	12
2.2.7.	Permanentbostäder och fritidsboende	12
2.3.	Historia	12
2.3.1.	Ortens framväxt	13
2.3.2.	Kulturmiljövärden	13
2.4.	Landskap och naturvärden	14
2.4.1.	Grön- och blåstruktur.....	14
2.4.2.	Riksintressen	14
2.4.3.	Skyddade områden	15
2.5.	Övergripande klimatrisker	15
2.5.1.	Temperatur och värmekartering.....	15
2.5.2.	Nederbörd, skyfall och översvämning.....	16
2.5.3.	Torka och bränder.....	18
2.5.4.	Ras, skred och erosion	18
2.6.	Funktioner	19
2.6.1.	Bostadsområden	19
2.6.2.	Centrum	20
2.6.3.	Verksamhetsområden/näringsliv	20
2.6.4.	Offentlig verksamhet	20
2.6.5.	Handel, service, kultur och besöksnäring.....	21
2.6.6.	Fritid och rekreation - föreningsliv, folkliv	21
2.7.	Kommunikationer och infrastruktur	21
2.7.1.	Restider	21
2.7.2.	Biltrafik och vägnät	21
2.7.3.	Gång- och cykeltrafik	21
2.7.4.	Kollektivtrafik	21

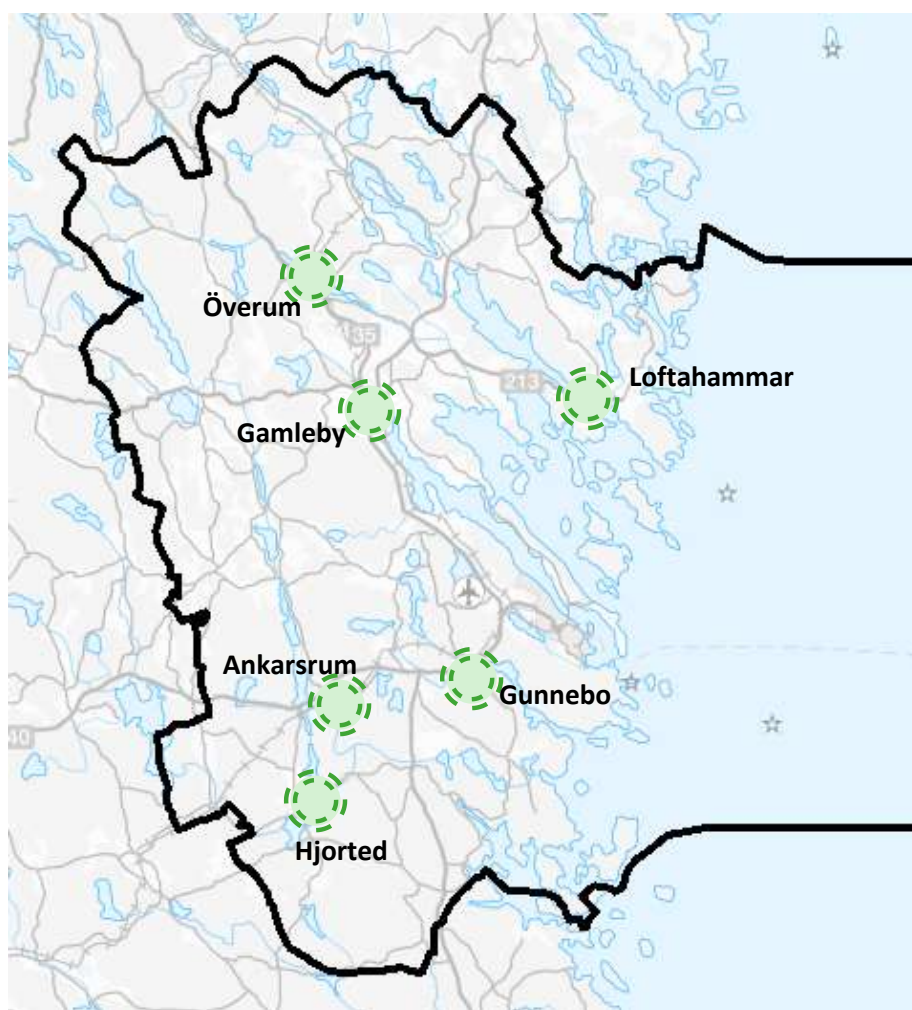

1. Bakgrund

1.1. Vad är en ortsanalys?

För att få en klarare bild av förutsättningarna i kommunens orter används ortsanalyser som verktyg. En ortsanalys är en Ortsbeskrivning som syftar till att skapa en gemensam bild av en Orts förutsättningar, kvaliteter och förbättringsbehov. Den syftar även till att vara en grund för dialog om orternas förutsättningar och utveckling framåt, och underlaget används vid invånardialogtillfällen.

På följande platser i kommunen genomförs en ortsanalys under 2024/2025 som en del i arbetet med framtagande av ny översiktsplan.

1.2. Ny översiktsplan för Västerviks kommun

Västerviks kommun arbetar med att ta fram en ny kommunövergripande översiktsplan (ÖP). Enligt plan- och bygglagen ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som ska omfatta hela kommunen. Översiktsplanen är kommunens långsiktiga plan för den fysiska utvecklingen av hela kommunen, det vill säga hur

mark- och vattenområden och den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Den berättar exempelvis om var bostäder ska byggas, var näringslivet ska kunna etablera sig, var grönstruktur och natur ska utvecklas liksom cykelstråk och kollektivtrafik.

Processen för framtagandet är till stor del styrd av plan- och bygglagen, som bland annat sätter förutsättningarna för hur samråd och granskning ska gå till. Kommunen har därtill valt att genomföra utökade dialoger som ett komplement till senare samråd och granskning för att tidigt i processen få in kunskap och perspektiv från olika målgrupper. Inför dessa tidiga dialoger tas ortsanalyser fram som ett verktyg. Vid dialogtillfällena har målgrupperna möjlighet att ta del av delar av ortsanalyserna och ge input på om det saknas relevanta uppgifter och andra medskick. Ortsanalyserna ligger till grund för det samrådsförslag för översiktsplan som tas fram.

Arbetet med framtagande av den nya översiktsplanen, ÖP2050, pågår under flera år. Samråd beräknas ske under 2026, granskning under 2027 och ett antagande av den färdiga översiktsplanen förväntas under våren 2028.

1.3. Planeringsförutsättningar

1.3.1. Nuvarande ÖP

Den nu gällande översiktsplanen, ÖP2025, föregicks av ÖP2000. Tillhörande ÖP2000 fanns fördjupade tätortsstudier för Västerviks kommun, där man ort för ort gick igenom föreslagen utveckling och pekade ut utvecklingsområden på en markanvändningskarta. Denna tätortsfördjupning aktualiserades dock aldrig när nuvarande översiktsplan antogs, varför man får anta att den därmed slutade vara aktuell.

I nuvarande översiktsplan (ÖP2025) pekas Gamleby ut som ett kommundelscentrum och en viktig serviceknutpunkt för den norra delen av kommunen, med ett större serviceutbud än vad befolkningmängden borde möjliggöra. Följande anges även i ÖP2025.

Funktion:

- Kommunens näst största ort och är en ovanligt stor sådan med nationella mått mätt
- Stort köpcentra i förhållande till sin storlek
- Många olika servicefunktioner
- Centralort för norra kommundelen
- Kunskapsort – många olika lärcentra
- Differentierad lokal arbetsmarknad

Utvecklingsmöjligheter:

- Pendelstation för norra kommundelen
- Ligger vid E22
- Ligger vid Tjustbanan
- Attraktivt boende
- LIS-områden
- Ny infart med möjligheter till nya exploateringsområden

Specifikt omnämns Gamleby i ett inriktningsmål i ÖP2025 (att bevara miljön kring gamla torget) samt två ställningstagande (Gamleby centrumkärna är utpekad som en av två shoppingcentra i kommunen samt nordlig infart till Gamleby är en av de viktigaste infrastrukturfrågorna för kommunen, med hänsyn till den trafiksituation som uppstår i centrala delar när tung trafik ska ner till hamnen), men det finns även generella ställningstaganden och mål för hela kommunen som berör orten.

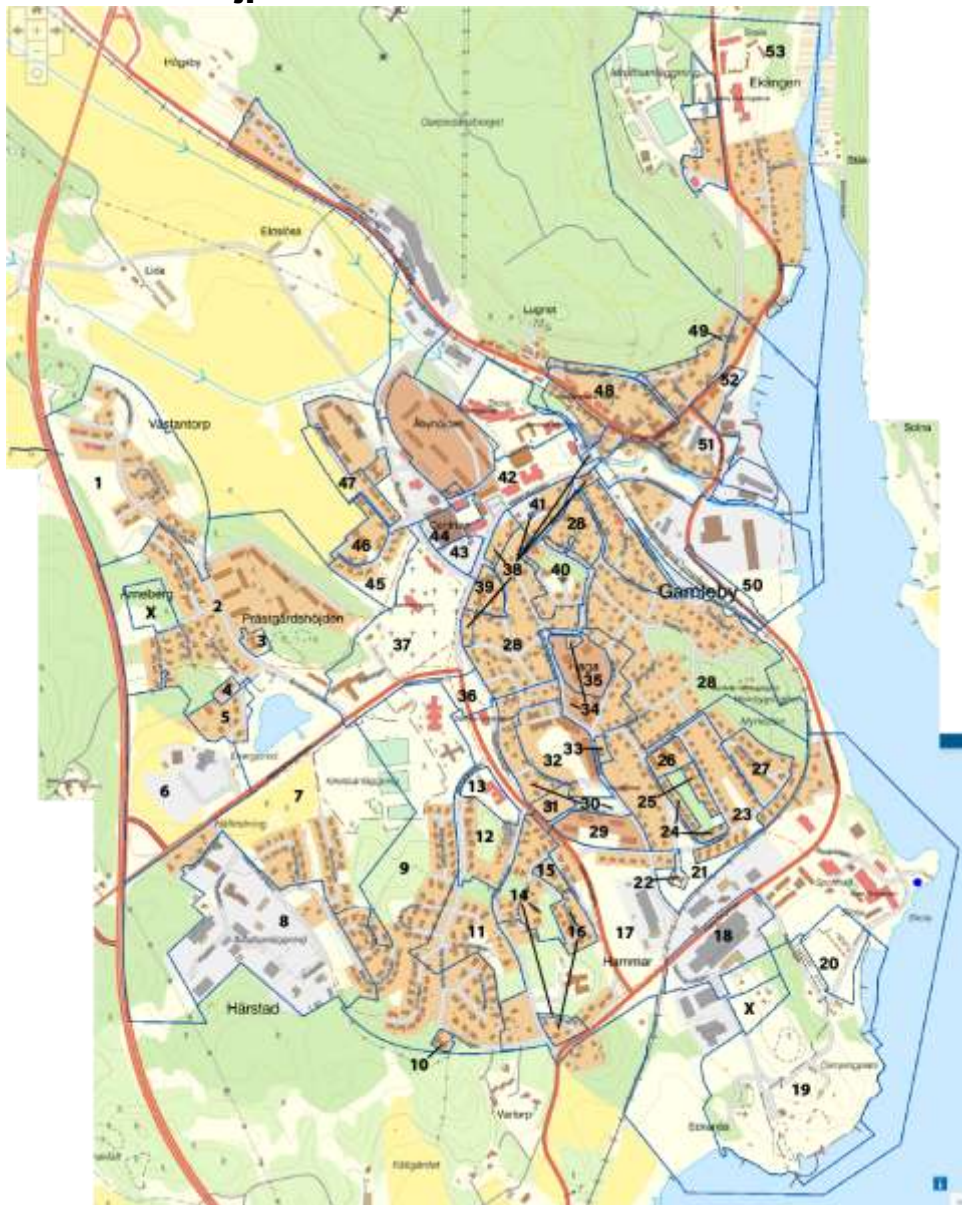
I nuvarande ÖP2025 har dock tätorternas respektive utveckling inte hanterats djupare än vad ovan beskrivits, utan tanken var att genomföra fördjupningar för flertalet områden, däribland Överum, Gamleby, Loftahammar, Blankaholm, Västervik och kust/skärgårds-området. Den enda fördjupningen som sedan dess har antagits är FÖP Överum, de andra kvarstod på arbetsstadiet.

Tidigare arbete med FÖP Gamleby

Arbetet med fördjupad översiktsplan för Gamleby har avbrutits efter att ett förslag ställdes ut under år 2018. Initiativet till att göra en fördjupning av översiktsplanen för Gamleby togs då behov uppstått att belysa en rad olika frågor. Det handlade om att genomföra en skyfallskartering, norra infartens funktion, markens bärighet vid hamnområdet och framtida användning av hamnen, utreda om resecentrum ska flyttas, om behov av förstärkt bro över Gamlebyviken finns, öka framkomligheten i cykelvägnätet samt föreslå mer industrimark. Dessa aspekter kommer vävas in i förslaget till ÖP2050.

1.3.2. Detaljplaner

Kartbilden visar gällande detaljplaner (markerade med blå ytterlinjer).

Gällande detaljplaner

I Gamleby finns gällande detaljplaner vars fastigheter inte är fullt utbyggda. Inom orten finns mark planlagd för följande ändamål.

- Obebyggd mark för bostäder finns inom detaljplan 1, 8, 14, 17, 28, 29, 30, 31, 32. Totalt uppgår det till en yta om cirka 53 380 kvm obebyggd mark för bostäder.
- Obebyggd mark för industri/småindustri finns inom detaljplan 6. Totalt uppgår det till en yta om cirka 16 800 kvm obebyggd mark för industri/småindustri.

- Obebyggd mark för kotor, gemensamhetsanläggning och konferenslokaler finns inom detaljplan 35. Totalt uppgår det till en yta om cirka 2 600 kvm obebyggd mark för ändamålet.

Pågående planarbeten

- Inget pågående detaljplanarbete.

1.4. Andra utvecklingsprojekt och tidigare insatser

1.4.1. Infrastruktur

På Tjustbanan har en ny tågbro färdigställts i centrum. Västerviksvägen i centrum har projekterats om och förskönats. Ny belysning i äldre stil är på plats vid gamla torget.

1.4.2. Byggnation

Ny vårdcentral och nytt särskilt boende Åbylund har byggts. Det här innebär en förstärkning av centrumfunktionerna.

Gamleby hamn undersöks vad gäller bärighet och stabilitet, det är ett viktigt område för kommande insatser för att förstärka ortens rekreativa värden.

Erneborgs gamla äldreboende väntas rivas för att göra plats för modern byggnation i ett strategiskt läge.

1.4.3. Rekreation

Ny stor lekplats Skeppet har etablerats. Flera satsningar på Ernebergsfältet, med exempelvis bevattningsdamm för att göra konstsnö har utvecklats. Uppfräschning av miljön kring Unos park har skett.

1.4.4. Natur

Naturvårdshuggning och röjning skedde under år 2024 i tätortsnära skog.

1.5. Medskick från dialogarbete 2010

2010 genomfördes dialoger i samband med framtagande av nu gällande översiktsplan (ÖP2025). Det som framkom under dialogen sammanfattades i en karta och de viktigaste medskicken från denna karta som gäller översiktsplanarbetet har kategoriserats i punkterna nedan.

- Arbeta med trafikflöden, infarter och framkomlighet med bil, kollektivtrafik och cykel
- Möjliggör för nya bostäder i attraktiva sjönära lägen – eventuellt tillskapa ny bro över Gamlebyviken
- Bevara och stärk ortens grönska och rekreationsområden
- Utveckla kollektivtrafikens möjligheter samt stationsområdena (långfärdsbussar, järnväg, viktiga hållplatser)
- Arbeta för att iordningsställa hamnen långsiktigt och riva silon
- Levandegör både gamla och nya centrum samt arbeta på fortsatt utvecklad koppling mellan dessa

1.6 Medskick från dialogarbete 2025

Viktiga medskick i det fortsatta ÖP-arbetet är att utveckla ett varierat och tillgängligt bostadsutbud i Gamleby, med fler anpassade bostäder för äldre, trygghetsboenden, sociala gemenskapsboenden, prisvärda instegslägenheter för unga samt attraktiva sjönära och centrumnära bostäder. Erneborg, Hagnäsgården, Lida, generellt sjönära och på höjden samt längs Gamlebyvikens östra sida (förutsätter dock ny bro) lyfts som potentiella platser för ny bostadsbebyggelse. Viktiga natur- och kulturmiljöer ska skyddas från exploatering, exempelvis centrumnära grönområden, jordbruksmark, översvämningsområden och fornlämningar.

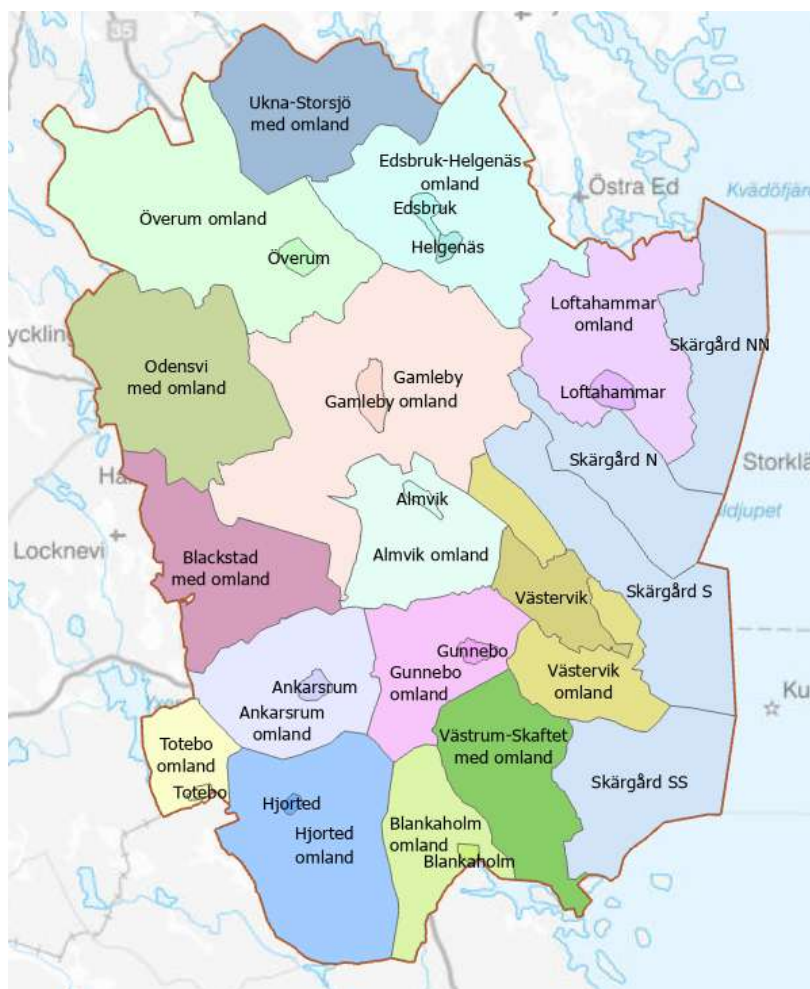
Bostadsbolagets bestånd behöver underhållas. Stationsområdet och centrum behöver utvecklas. Det är också avgörande att förbättra kollektivtrafiken både inom och utanför orten, med fler turer, mer integrerade hållplatslägen samt bättre samordning mellan trafikbolag. Utbyggda och sammanhängande cykel- och gångvägar, inom och utanför orten (exempelvis till Heda och Västervik) för att öka tillgängligheten och minska beroendet av bil är viktigt. Rv 35, järnvägen och infarterna är viktigaste insatserna för den övergripande infrastrukturen. Ringvägen måste byggas klart.

Serviceutbudet i centrum och närheten till kommunal service behöver stärkas genom mer närvaro, bättre öppettider och en levande stadsmiljö. Fokus bör vara på befintliga platsernas attraktivitet och underhåll, snarare än att tillskapa nya. Tryggheten, särskilt i hamnområdet och i centrum under kvällstid, måste öka. Biblioteket bör ligga i centrum. En ställplats i hamnen med café-/restaurangutbud föreslås, samt en strandpromenad som binder samman hamnområdet och Hammarsbadet. Fritidssatsningar på ungdomars behov utanför traditionell idrott behövs, exempelvis genom ett möjligheternas hus. För näringslivet är det viktigt med satsningar på infrastruktur, företagsvänlig politik och snabba planprocesser. Verksamhetsmark föreslås lokaliseras vid E22s befintliga industriområden.

2. Nuläge för orten

2.1. Geografiskt läge

Gamleby är belägen längst västerut in i Gamlebyviken, en två mil lång havsvik som skär in i landskapet. E22an passerar utanför orten, medan järnvägen Tjustbanan, med trafik mellan Västervik och Linköping, går in i samhället. Strax norr om orten går väg 35 nordväst mot Linköping, dit det tar drygt en timme att köra. Till centralorten Västervik, som ligger sydöst från Gamleby, tar det cirka tjugo minuter med bil. Gamleby är kommundelscentrum för de norra delarna av kommunen och erbjuder omlandet ett stort utbud av service, både offentlig och kommersiell.

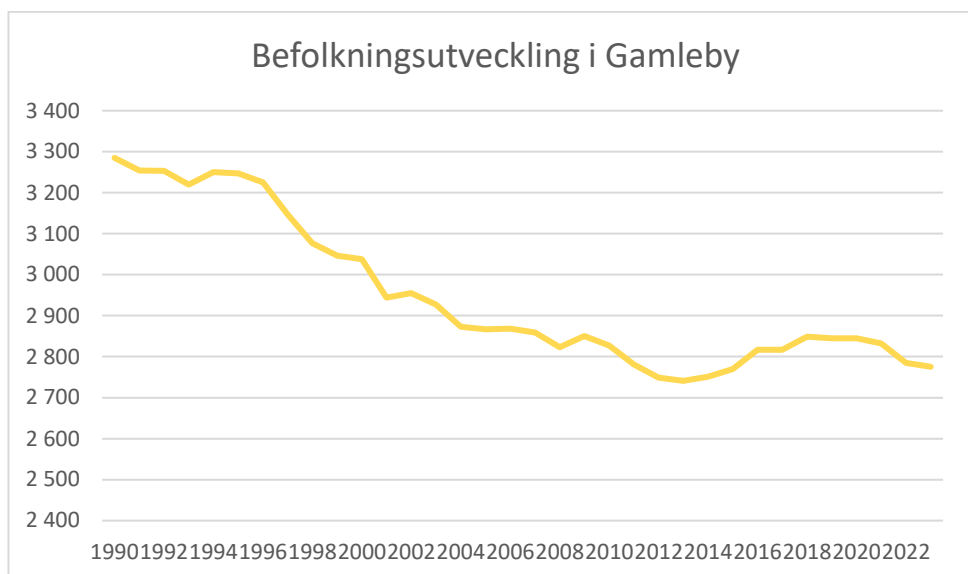

2.2. Befolkning och bebyggelse

2.2.1. Befolkningsutveckling

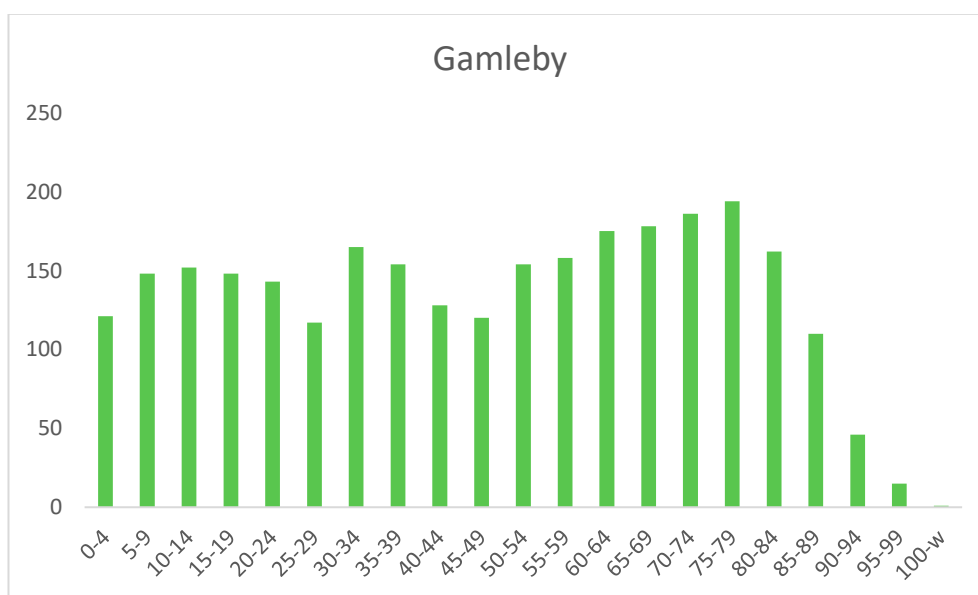
Gamleby är den näst största orten i kommunen och är med sina 2826 (2020) invånare en stor andra-ort för kommunens storlek. På 1800-talet började orten växa när järnvägen drogs genom samhället och bidrog till framväxten av industrier och verkstäder och som centralort för omgivande landsbygd. Genom flera olika etableringar efter detta, där de viktigare har varit Aldo Nobel och Gamleby folkhögskola, nådde orten som befolkningsmässiga topp omkring 1975, då 3700 invånare bodde i Gamleby. Därefter har befolkningen minskat, för att de senaste 20 åren stabilisera sig runt 2800 invånare.

I Gamlebys omland bor ca 1000 personer. I början av 1980-talet var den siffran 1400 personer.

2.2.2. Åldersfördelning

Gamleby följer den generella åldersstrukturen som finns för kommunen i stort, det vill säga med en relativt stor andel tillhörande de äldre befolkningsgrupperna. Störst är åldersgruppen mellan 75–79 år.

2.2.3. Socioekonomiskt läge

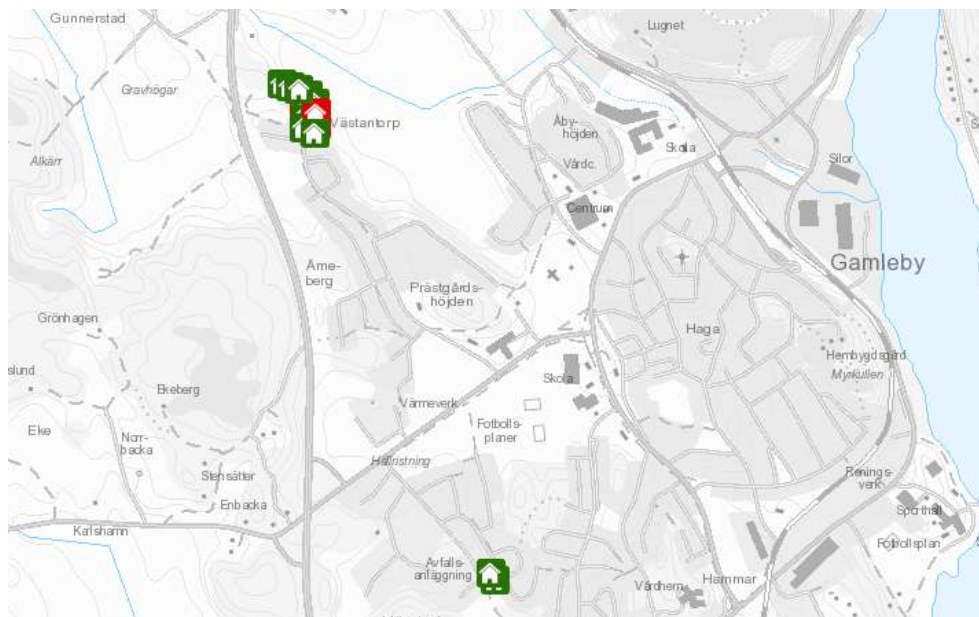
I Gamleby tätort har 21,5 procent låg ekonomisk standard. I omlandet är siffran 15,2 procent. Det är höga värden för att vara i Västerviks kommun. Andelen med hög ekonomisk standard är 1,2 procent i tätorten och 5,5 procent i omlandet.

I Region Kalmar läns material "Hälsans och sjukvårdens geografi" klassas västra Gamleby som "område med socioekonomisk utmaning". Västerviks kommun har enbart fem sådana områden och västra Gamleby är ett av dem.

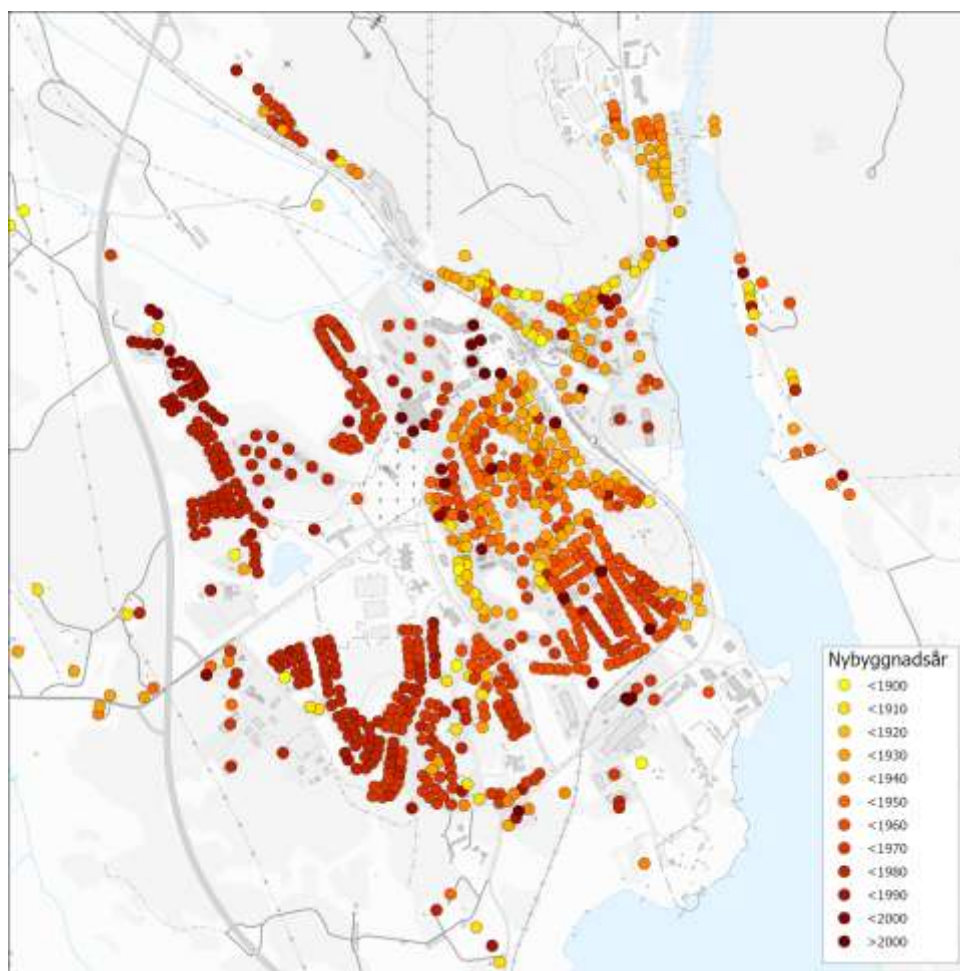
2.2.4. Lediga tomter

Flertalet lediga kommunala tomter finns i tätortens västra del (januari 2025).

2.2.5. Bebyggelseutveckling

På kartbilden nedan har samtliga befintliga byggnader i Gamleby delats in utifrån fastighetsregistrets information om vilket årtionde de har uppförts. Notera att detta inte innebär att det **inte** kan ha legat bebyggelse på platsen tidigare, vilket medför att det inte ger en exakt bild av hur samhället vuxit fram och när marken har ianspråktagits. Kartbilden bör istället ses som en sammanställning av hur nuvarande bebyggelse har vuxit fram och när olika områden kom till. De äldsta byggnaderna finns generellt sett nära vattnet och i centrum. I västra delarna finns det mesta av den nyare bebyggelsen.

2.2.6. Markägoförhållanden

Västerviks kommun äger mycket mark i Gamleby och har därmed en stor rådighet över markanvändningen. Det kommunala markinnehavet omfattar en variation av marktyper, inklusive bostadsområden, natur- och rekreationsområden, vatten samt infrastruktur. I de lägen där ny industrimark pekas ut samt områden för utvecklade bostadsområden har dock kommunen inte full rådighet.

2.2.7. Permanentbostäder och fritidsboende

Till stor del är de flesta bostäder i orten bebodda och betraktas som permanentbostäder. Dock finns det ett antal fastigheter utan någon registrerad boende, cirka 12 procent av det totala fastighetsbeståndet på orten.

2.3. Historia

Gamleby betyder "den gamla staden". Detta syftar på att orten ligger på den plats där Västerviks stad låg fram till 1433. Platsen hade nordöstra Smålands ledande hamn fram till flytten av staden, då Västervik ansågs ha en bättre placerad hamn än Gamleby som ligger längst in i Gamlebyviken. Orten kallades efter flytten 1433 Gamla Västervik, senare Gamleby. År 2025 firade Gamleby sitt 750-årsjubileum.

2.3.1. Ortens framväxt

Om man tittar på en karta över Gamleby med markerade fornlämningar blir prickarna för olika fornlämningar många. Det är inte svårt att förstå att Gamleby har en lång och rik historia. Platsen längst in i den skyddade viken blev tidigt ett centrum för människor. Framförallt är det spåren av bronsålderns boplatser och gravar som är tydliga. När handeln med områden längre bort växte under järnåldern och medeltiden blev Gamleby en handelsplats med hamn, kyrka och tingsplats. Människor flyttade hit och bosatte sig. Fram växte en liten stad. Utvecklingen bröts när Västervik tog över rollen som den ledande orten i området. Men Gamleby levde ändå kvar. Nya verksamheter grundades och Gamleby blev en av många landsbygdskommuner. I dag är Gamleby den näst största tätorten i Västerviks kommun.

2.3.2. Kulturmiljövärden

Hela Gamleby räknas som ett av kulturmiljöprogrammets huvudområden. Huvudområdet har delats in i åtta stadsdelar.

De åtta stadsdelarna är

- Centrala Gamleby
- Ekängen
- Haga
- Hammar
- Härstad
- Ärneberg och Västantorps
- Centrum Åbyhöjden
- Högsby

Dessutom finns två kulturhistoriska kärnområden som identifierats i Gamleby. Kärnområdena har valts ut därför att de är större sammanhängande områden med en till ålder och karaktär enhetlig miljö är kännetecknande för Gamleby. Det bör understrykas att många kulturhistoriskt värdefulla byggnader, strukturer och egenskaper finns utanför kärnområdena, men då i mindre enhetliga sammanhang. De två kärnområdena är **Ekängen** (klass två) och **Centrala Gamleby** (klass ett).

Ställer du dig på torget i **centrala Gamleby** har du stadens tusenåriga historia under fötterna. Här har människor mötts, handlat, diskuterat, grälat, skrattat och gråtit. Vad som finns under fötterna kräver en hel del kunskap och inte så lite fantasi för att se framför sig. Det du verkligen ser idag när du står på Gamlebys torg är en typisk småstadsbebyggelse från 1800-talet. De lite större handelshusen av sten varvas med mindre trähus. Men det du fortfarande kan se av medeltiden är torgets form, vägarna och gatorna som löper till och från den öppna torgytan och Gamlebyån. Ruinen efter kyrkan från 1100-talet är ytterligare ett tydligt medeltida spår. Nära torget ligger också det byggnadsminnesmärkta tingshuset och Åby gård.

Stadsdelen **Ekängen** norr om centrala Gamleby är ett av ortens äldre bostadsområden. Hela den bebyggda delen av stadsdelsområdet, som vid sidan av bostäder även omfattar Gamleby Folkhögskola, Gamleby Folkpark och Tjustvallen, ingår i kärnområdet. Från början var Ekängen ett litet bostadsområde som växte

fram på 1910-talet. Men de flesta förknippar idag Ekängen med dess idrottsplaner, folkparkens friluftsscen och Gamleby Folkhögskola. Mellan Garpedansbergets östra sluttning och Dynestadsviken ligger allt detta samlat. Folkparkens fina biljettkurer i gult tegel kommer väl till pass både vid teaterföreställningar och fotbollsmatcher. Gamleby har varit förknippat med sin folkhögskola sedan 1876. Sedan slutet av 1960-talet finns man i Ekängen i tidstypiska lokaler ritade av arkitekten Arne Delborn.

2.4. Landskap och naturvärden

2.4.1. Grön- och blåstruktur

Gamlebys lokalisering och topografiska förutsättningar gav orten ett skyddat läge genom historien. Orten ligger vid den inre delen av en havsvik – Gamlebyviken – som skär in i landet i nordvästlig-sydöstlig riktning.

I samband med framtagande av ÖP2050 togs även ett planeringsunderlag för grön- och blåstruktur fram, som ligger till grund för översiktsplanarbetet. När detta är färdigställt kommer resultatet att arbetas in i översiktsplanen.

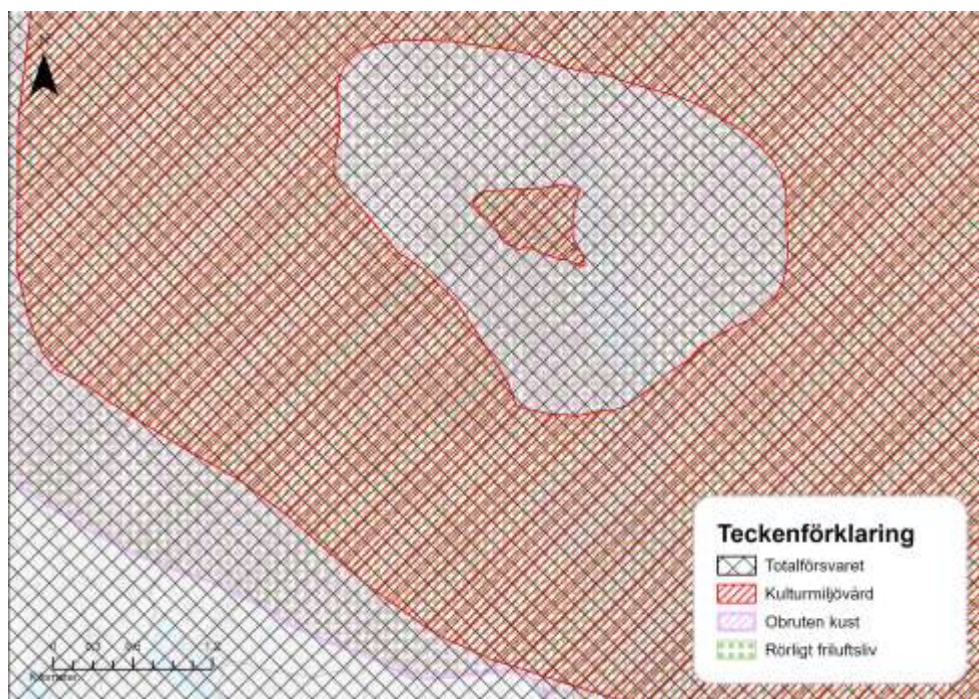
2.4.2. Riksintressen

Vissa områden kan ha så pass höga värden och är så pass unika i sig att de kan vara av nationell betydelse. Ett sådant område kan pekas ut som områden av riksintresse för ett visst samhällsintresse. Områdena kan vara betydelsefulla av olika skäl. Exempelvis höga värden för natur, kultur eller friluftsliv som måste bevaras. Även betydelsefulla vägar, järnvägar och järnvägsstationer kan pekas ut så att de förblir lätta att nyttja. Tänkter för att utvinna en viss resurs såsom värdefulla ämnen och mineral kan pekas ut. Områden som är betydelsefulla för att utvinna energi kan också pekas ut. Liksom fiskevatten som har betydelse för yrkesfisket.

Riksintressena finns nämnda i lagen, i miljöbalken 3:e respektive 4:e kapitlet. De statliga myndigheterna anger områden som de anser är av riksintresse. Dessa anspråk från olika myndigheter ska sedan behandlas i kommunernas översiktsplanering. I det arbetet är det länsstyrelsen som företräder de statliga intressena, i dialog med kommunen. Kommuner kan då föreslå att lägga till nya, ändra, eller ta bort områden av riksintresse.

För Gamleby tätort återfinns följande riksintressen:

- Tätorten ligger helt inom riksintresse för rörligt friluftsliv.
- Tätorten ligger helt inom riksintresse för obruten kust.
- Stora delar av tätorten ligger inom riksintresse för kulturmiljövård.
- E22an utanför tätorten är klassad som riksintresse för kommunikationer.
- Tätorten ligger inom riksintresse för totalförsvaret (påverkansområde för väderradar Vilebo).

Karta över riksintressen över Gamleby tätort.

2.4.3. Skyddade områden

För Gamleby återfinns enbart ett skyddat område, som är ett skogligt biotop-skyddsområde nordost om tätorten.

2.5. Övergripande klimatrisker

2.5.1. Temperatur och värmekartering

Temperaturen förväntas öka i hela kommunen, vilket även gäller för Gamleby. I Västerviks kommun förväntas medeltemperaturen öka något mer än för länet i stort, nämligen med 4,5–5,5 °C fram till perioden 2071–2100 enligt RCP8,5. Medeltemperaturen per år beräknas enligt scenariot uppmäta mellan 10–13 °C. I kommunen väntas den längsta perioden med högsommardygn att uppgå till runt 22 dygn per år för perioden 2071–2100, vilket är en ökning från idag med ca 5 dygn. Vegetationsperioden ökar med ca 100 dygn enligt scenario RCP8,5 dygn för perioden 2071–2100 jämfört med 1971–2000. För år 2071–2000 kommer därmed vegetationsperioden utgöras av mer än 300 dygn per år.

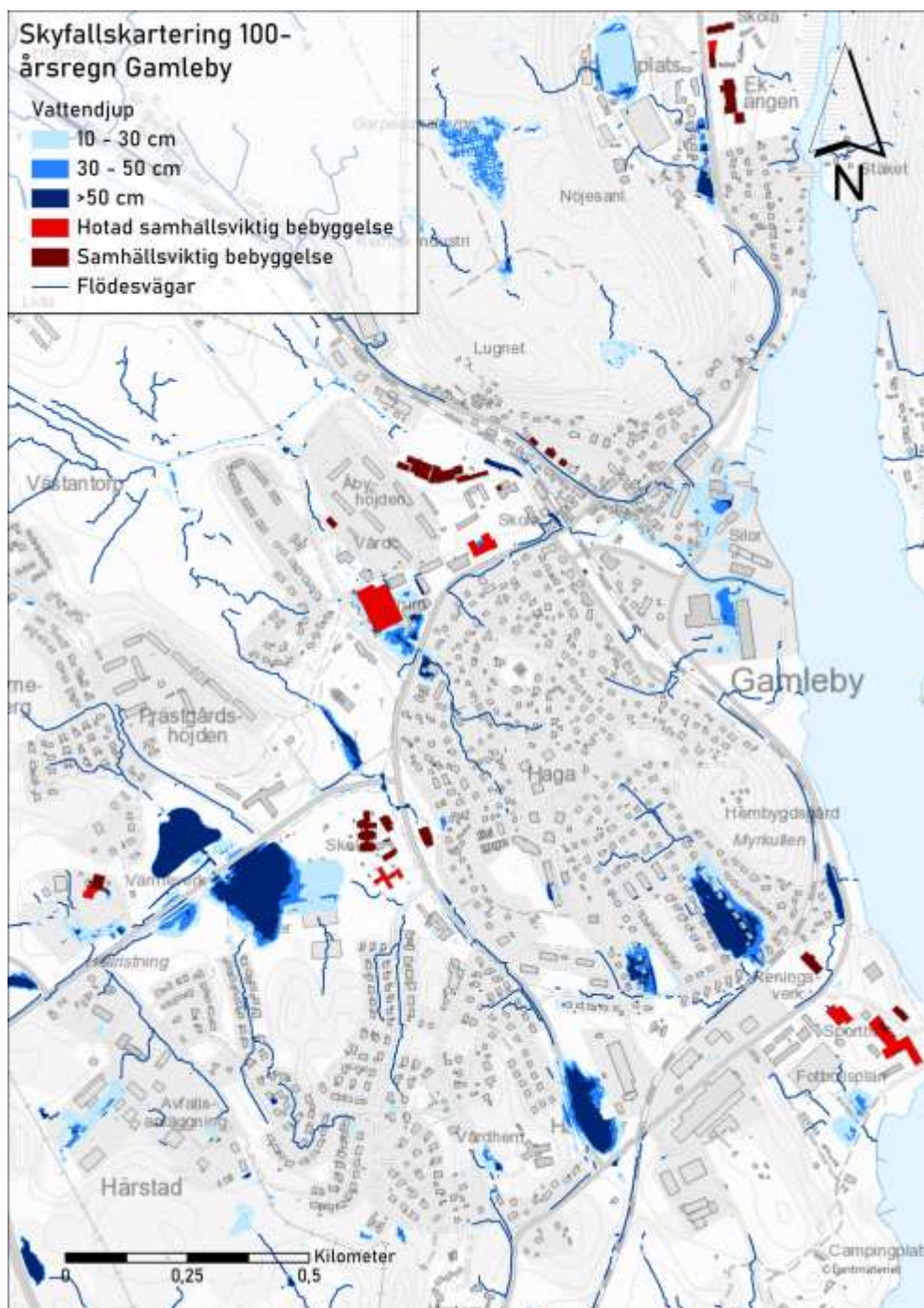
MSB har tagit fram en nationell värmekartering som visar högsta markyte-temperaturen (maxtemperatur) under sommarperioden 1 juni till 31 augusti under 2017–2023. Resultatet av värmekarteringen för Gamleby redovisas nedan. Enligt värmekarteringen kan det utläsas att kommunen i stort har färre områden med uppmätta höga temperaturer i jämförelse med kringliggande kommuner. I kommunen är det främst i den norra kommundelen som temperaturerna stiger som mest. Det finns platser med uppmätta höga temperaturer runt Gamleby som ort, då uteslutande på jordbruks-/åkermarker. Inom tätorten är det främst på större hårdgjorda tak och ytor som de högsta temperaturerna nås.

2.5.2. Nederbörd, skyfall och översvämning

Totalt sett väntas i Västerviks kommun en ökning av medelnederbörden om ca 8 mm/mån för scenario RCP8,5 för perioden 2071–2100 jämfört med referensperioden. I kommunen väntas även antalet dygn med extrem nederbörd öka med ca 2 per år, vilket är något mer än scenariot för Kalmar län. Totalt sett kommer därför det kunna uppgå till 4–5 dygn med extrem nederbörd per år för kommunen enligt scenario RCP8,5. Trots ökningen väntas färre dygn med extrem nederbörd i våra trakter än för landet i sin helhet.

Nedan finns en kartbild över Gamleby där en simulering för ett 100-årsregn visar vilka områden och samhällsviktiga funktioner som kan vara extra utsatta vid en skyfallshändelse. Skyfallskarteringen visar vilka områden som svämmar över vid extrema regnhändelser när dagvattensystem och markens infiltration inte räcker till. I tätorten utgörs främst centrumbyggnaden, förskolan Linnéan, värmeverket, Gamleby hälsocentral, Östra Ringskolan och Gamleby sporthall som hotad samhällsviktig bebyggelse vid skyfallshändelser.

MSB har tagit fram nationella översvämningskarteringar för hela Sveriges kust. Översvämningskarteringen motsvarar möjlig översvämnning vid respektive karteringsnivå, men i verkligheten kan variationer i utbredning förekomma. Karteringen är baserad på höjddata där eventuella kulvertar och trummor inte alltid finns beskrivna. Det innebär att den översvämmade ytan kan bli större beroende på den höga havsvattennivåns varaktighet och kapaciteten genom kulvertar och trummor.

Karterad yta representerar enbart översvämning från kusten och inkluderar inte de ytor som översvämmas vid ett skyfall eller från vattendrag.

Vid användning av 310 cm som säker nivå framträder kartan nedan för Gamleby tätort. Den visar på att stor del av hamnområdet riskerar att översvämmas, liksom området kring Östra Ringskolan.

2.5.3. Torka och bränder

En period utan nederbörd kallas torrperiod. Denna indikator beskriver årets eller säsongens längsta torrperiod. För kommunen som helhet kommer scenario RCP8,5 inte innebära någon nämnvärd förändring för indikatorn, utan för perioden 2071–2100 kommer den längsta torrperioden att uppgå till ca 21,5 dygn per år enligt scenario RCP8,5.

Brandrisken i skog och mark påverkas av olika meteorologiska faktorer såsom luftfuktighet, nederbörd, temperatur och vind. Extremväder kommer att bli vanligare. Ett varmare klimat leder till snabbare upptorkning och ökad brandrisk under torra perioder. Den framtida säsongen med brandrisk kommer att förändras mest i de områden som i dagens klimat är mest utsatta för brandrisk; framför allt i Östersjölandskapen. Starten på brandrisksäsongen i detta område tidigareläggs med ca 40 dagar mot slutet av seklet. Slutet av säsongen påverkas inte lika mycket, i södra Sverige senareläggs slutdatumet med ca 10 dagar. Sammantaget innebär detta en ökning av brandrisksäsongens längd med ca 50 dagar. I Östersjölandskapen ökar frekvensen av högriskperioder från dagens 2 av 3 år till att inträffa varje år.

2.5.4. Ras, skred och erosion

Ras och skred är snabba massrörelser i jordtäcket eller i berggrunden, som kan skada människor och orsaka stora skador dels på mark och byggnader inom det

drabbade området, dels inom det markområde nedanför slänten där skred- och rasmassorna hamnar.

Med en stigande havsnivå och ökad årsmedelvattenföring i vattendragen ökar risken för stranderosion och erosion längs med vattendragen. Områden som tidigare inte varit utsatta för erosion kan påverkas. Med mer nederbörd kan riskerna öka för ras och skred i slänter som idag betraktas som stabila.

Kartan nedan visar på stränders eroderbarhet. Strandkanterna inom och utanför Gamleby består till största del av lera eller silt, samt fyllningsmassor (Gamleby hamn), men även en liten del består av sand och grus (vid Östra Ringskolan), vilket ger ofördelaktiga förhållanden gällande risk för erosion. Även vid kustremsan vid Dynestadsviken samt stranden nedanför Ullevi finns potential för viss eroderbarhet.

Ett arbete pågår med att kartera stabilitetsförhållandena, bland annat runt Gamleby hamn, som kommer visa på vilka åtgärder som bör vidtas.

Kartan visar eroderbarhet längs stränder runt Gamleby.

2.6. Funktioner

2.6.1. Bostadsområden

Som tidigare nämnts har Gamleby åtta stadsdelar som ingår som huvudområde i kulturmiljöprogrammet.

Ett av de största är **Haga**. Stadsdelsområdet Haga söder om Gamleby centrum har en stilmässigt skiftande bostadsbebyggelse, med såväl småhus som flerfamiljshus från 1900-talets första hälft. Området började byggas ut kring sekelskiftet 1900 och fortsatte att växa fram till och med 1960-talet.

Härstad i Gamlebys sydvästra utkant avgränsas i nordost av Västerviksvägen och i nordväst av Hallingebergsvägen. Stadsdelsområdet domineras i söder av

villabebyggelse, medan området i norr är glest bebyggt med skola och ett större område med idrottsplaner. I väster finns ett mindre industriområde.

Ärneberg och Västantorps är bostadsområden i Gamlebys västra utkant. Här finns några av ortens senast byggda villor. Inom området finns också flerfamiljshus. Området ligger på en höjd i landskapet.

Stadsdelsområdet **Centrum–Åbyhöjden** byggdes ut på 1950-talet och 1970-talet. Utbyggnaden på 1970-talet ledde till att ortens handelscentrum flyttades hit från torget. Här finns också skola och hälsocentral. Norra delen av stadsdelsområdet utgörs av ett bostadsområde som började byggas i början av 1960-talet. Då byggdes villor och radhus och uppe på Åbyhöjden i ett flerbostadsområde.

Bostadsbolaget har ett allmännyttigt bostadsbestånd i Gamleby som innefattar ca 500 bostäder. Angående behov av utvecklat bostadsutbud arbetar kommunen i dessa frågor via handlingsplan för bostadsförsörjning.

2.6.2. Centrum

Gamlebys kommersiella centrum är "Gamleby köpcentrum". Här finns livsmedelsbutik, detaljhandel och restauranger samt ett torg. Vid "gamla" torget finns restauranger, handel och den mer historiska centrumbildningen.

2.6.3. Verksamhetsområden/näringsliv

Gamleby har flera verksamhetsområden i tätorten. Det västra finns vid mellersta infarten runt värmeverket. I sydöst ligger verksamhetsområdet som innehåller Saab Barracuda i anslutning till campingen vid Hammarsbadet. I centrala Gamleby finns flera verksamheter blandade med annan service. Norr om orten ligger lantbruksgymnasiet, där det drivs ett lantbruk.

2.6.4. Offentlig verksamhet

Åbyängskolan har F-6-verksamhet. Upptagningsområdet är från Odensvibygd i väster till Loftabygd i nordost samt Gamleby tätort med omgivande landsbygd. Östra Ringskolan erbjuder högstadium med upptagningsområde i norra kommundelen från Odensvi i väster, Loftahammar i öster, Ukna i norr och Gamlebys omgivande landsbygd i söder. På högstadiet går ca 200 elever. Ca 250 elever går i åk F-6. Flera förskolor finns i Gamleby.

I Gamleby finns flera äldreboenden och andra serviceboenden. Här finns också fritidsgård i Åby herrgård samt bibliotek.

Region Kalmar län driver vårdcentral och folktandvården i Gamleby. Det är också regionen som är huvudman för Gamleby folkhögskola som erbjuder flera utbildningsinriktningar.

Naturbruksgymnasiet som finns i utkanten av Gamleby drivs av Hushållnings-sällskapet. Här går ca 200 studenter.

2.6.5. Handel, service, kultur och besöksnäring

Det kommersiella utbudet av butiker med mera är stort utifrån ortens storlek, då Gamleby försörjer ett stort omland med service. KustCamp driver en stor camping vid Hammarsbadet och är en stor dragare i Gamlebys besöksnäring. Garpedansberget med sin konstpromenad, Hammarsbadet, handeln, caféer, loppisar, biograf, folkpark mm är besöksmål i Gamleby. I orten finns också ställplatser, hotell och vandrarhem.

2.6.6. Fritid och rekreation - föreningsliv, folkliv

Gamleby har ett rikt föreningsliv med ett 20-tal föreningar inom exempelvis bandy, fotboll, bio, orientering, ridning, skytte, tennis, bridge mm. Tjustvallen är ett centra för fritidsutövning i norra kommunen. Här finns isyta för bandy, fotbollsplaner, padelbanor och flera andra anläggningar. Vid Heda finns orienteringsklubb och motionsspår. Vid Ernebergsfältet finns konstsnö och skidåkning på vintern och fotbollsplaner sommartid.

2.7. Kommunikationer och infrastruktur

2.7.1. Restider

Med bil är det ca 25 minuter mellan Västerviks och Gamlebys respektive centrum. Med tåg tar det 20 minuter och med buss ca 35 minuter. Mellan Överum och Gamleby är det ca 10 minuter med bil. Med tåg tar det 12 minuter och med buss ca 12 minuter den snabbaste sträckan. Till Loftahammar är det ca 25 minuter med bil och 30 min med buss.

2.7.2. Biltrafik och vägnät

Gamleby har flertalet vägförbindelser till väg E22 som är en livsnerv för orten. Väg 135 leder trafiken från Gamleby mot Kisa och förbinder Gamleby med väg 35 och E22. Väg 867 leder trafiken mot Lofta och vidare mot Loftahammar. Väg 842 förbinder Gamleby med Hallingeberg. Väg 855 förbinder södra Gamleby med väg E22.

2.7.3. Gång- och cykeltrafik

Till flera målpunkter och längs större stråk i orten finns GC-vägar. Dock behöver orten få förstärkningar i GC-nätet för att bättre gynna exempelvis unga och äldres säkra transporter inom orten.

2.7.4. Kollektivtrafik

Gamleby har ett gott utbud av kollektivtrafik med både tåg och buss till exempelvis Överum, Edsbruk, Almvik och Västervik samt Linköping och Åtvidaberg. I Gamleby finns också hållplats för långfärdsbussar mot Stockholm/Uppsala och Kalmar.

Restiden mellan Gamleby och Västervik är ca 20 min med tåg och ca 30 min med buss. Till Linköping tar det ca 1 timme och 35 minuter med buss samt 1 timme och 20 minuter med tåget.